

Oordeel 2005-219

Dossiernummer: 2005-0494

op het verzoekschrift van **5 oktober 2005** van
De Pensioenkamer van de Raad voor het Overheidspersoneel
gevestigd en kantoorhoudend te Den Haag, verzoeker
vertegenwoordigd door
mr. J.A.P. Veringa, Verbond SectorwerkgeversOverheid
A.W.L.J. Lammeretz, Samenwerkende Centrales van Overheidspersoneel
C.A.M. Michielse, Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen,
bijgestaan door mr. L.H.N.J.M. Janssen en M.H.J. Mennens (AG), werkzaam bij het
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, adviseurs

1 Procesverloop

- 1.1 Bij het voornoemde verzoekschrift heeft verzoeker de Commissie Gelijke Behandeling, hierna: de Commissie, verzocht om een oordeel over de vraag of het Hoofdlijnenakkoord dat sociale partners in de sectoren overheid en onderwijs hebben bereikt over aanpassing van de regelingen van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (hierna: ABP-regelingen) aan de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling (hierna: de Wet VPL) op grond van de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd is toegestaan.
- 1.2 Op 5 oktober 2005 heeft de voorzitter van de Commissie in tegenwoordigheid van mr. A.H. Pranger (secretaris) een gesprek met verzoeker gehad. In dit gesprek heeft verzoeker het verzoek mondeling toegelicht. Van dit gesprek is een verslag gemaakt, dat is toegevoegd aan het dossier.
Tijdens dit gesprek is afgesproken dat verzoeker schriftelijk nadere gegevens zal verstrekken aan de Commissie. De Commissie heeft deze gegevens op 20 oktober 2005 ontvangen.
- 1.3 Op 28 oktober 2005 heeft de Commissie zitting gehouden waar verzoeker zijn standpunten mondeling heeft toegelicht en vragen van de Commissie heeft beantwoord.

2 Feiten

- 2.1 Verzoeker maakt deel uit van een overlegplatform van de gezamenlijke sector-werkgevers en werknemers in de overheids- en onderwijssector. Verzoeker is verantwoordelijk voor de inhoud van de pensioenvoorziening voor het personeel binnen de genoemde sectoren. Werkgevers en werknemers binnen de organisatie van verzoeker zijn tot het Hoofdlijnenakkoord gekomen over aanpassingen van de ABP-regelingen aan de Wet VPL.

3 Toelichting en motivering van het verzoek

- 3.1 De Wet VPL bepaalt dat de fiscale faciliteiten van vut- en prepensioenregelingen vervallen. Via een versterking van een flexibel in te zetten ouderdomspensioen blijft het binnen bepaalde grenzen nog mogelijk om fiscaal ondersteund voor het bereiken van de leeftijd van 65 jaar uit te treden. Regelingen buiten die grenzen leiden tot omvangrijke fiscale heffingen voor werkgever en werknemer. Bij wijze van overgangsrecht zijn bestaande vut- en prepensioenregelingen onder voorwaarden fiscaal nog toegestaan voor deelnemers die vóór 1950 zijn geboren. Daarnaast is door de wetgever een zogenoemde levensloopregeling geïntroduceerd op basis waarvan fiscaal ondersteund een tegoed kan worden opgebouwd ten behoeve van de financiering van een verlofperiode of vroegpensionering. Met deze wijzigingen wordt door de wetgever getracht langs fiscale weg de arbeidsparticipatie van ouderen te bevorderen c.q. het vervroegd uittreden fiscaal te ontmoedigen.

- 3.2** Sociale partners hebben in 1997 al de omslaggefinancierde vut-regeling vervangen door de fpu-regeling die grotendeels via omslag en deels via kapitaaldekking werd gefinancierd. Het was de bedoeling deze regeling op termijn geheel kapitaalgedekt te financieren, maar door de inwerkingtreding van de Wet VPL zou voortzetting van de fpu-regeling leiden tot een extreme niet gewenste verhoging van de lasten van de pensioenregeling.
- 3.3** Sociale partners hebben gezien of de in het verleden gemaakte afspraken onder de fiscale wetgeving in stand kunnen blijven, in het bijzonder voorzover deelnemers aan die eerdere afspraken gerechtvaardigde verwachtingen over hun toekomstige aanspraken mochten ontlenen. Uiteindelijk heeft dit geleid tot het Hoofdlijnenakkoord, waarin een structurele pensioenregeling en een overgangsregeling zijn opgenomen.
- 3.4** Vanaf 1 januari 2006 geldt voor de deelnemers een nieuwe structurele pensioenregeling waarin sprake is van een versterkte opbouw van het ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Daartoe is het opbouwpercentage verhoogd tot 2,02% en de franchise verlaagd naar € 9400,-. Op grond van deze structurele regeling kunnen de deelnemers bij de gebruikelijk veronderstelde deelnameperiode van 40 jaar bij een leeftijd van circa 62 jaar en 9 maanden uittreden met een uitkering van ongeveer 76% van het gemiddelde inkomen. De structurele regeling leidt niet voor alle deelnemers tot het bedoelde uitkeringsniveau, omdat voor bepaalde groepen de vereiste opbouwtijd ontbreekt. Verder zijn sociale partners van mening dat in de nieuwe regeling niet voorbij kan worden gegaan aan eerdere (vut/prepensioen)toezeggingen waaraan deelnemers gerechtvaardigde verwachtingen over hun toekomstige aanspraken mochten ontlenen. Tegen deze achtergrond hebben de sociale partners degenen die al voor de inwerkingtreding van de regeling (1 januari 2006) in verschillende categorieën ingedeeld en nader ingevuld.
- 3.5** De hiervoor genoemde verwachtingen vloeien voort uit de toezeggingen die op 1 april 1997 bij de overgang van vut naar fpu zijn gedaan.

Overgangsmaatregel van vut naar fpu, 1 april 1997

1. Bij alle zittende deelnemers worden de OP/NP-jaren doorgebracht voor 1 april 1997 meegeteld als fpu-jaren. Zodat het niveau boven de basisuitkering wordt berekend naar het daadwerkelijke aantal fpu-jaren vanaf 1 april 1997 en de fictieve fpu-jaren voor 1 april 1997 (de OP/NP-jaren).
2. Bij zittende deelnemers geboren ná 1 april 1957 maar uiterlijk op 1 april 1962 wordt de aanvullende uitkering berekend naar tenminste 30 jaren. Dat betekent dat het niveau van de fpu boven de basisuitkering wordt berekend naar tenminste 30 jaren (daadwerkelijke fpu-jaren vanaf 1 april 1997 en fictieve fpu-jaren voor 1 april 1997) ook al zou de deelnemer minder dienstjaren hebben.
3. Bij zittende deelnemers geboren ná 1 april 1952 maar uiterlijk op 1 april 1957 wordt de aanvullende uitkering berekend naar tenminste 35 jaren.

4. Bij zittende deelnemers geboren op uiterlijk 1 april 1952 wordt de aanvullende berekend naar tenminste 40 jaren.
5. De zittende deelnemers geboren op uiterlijk 1 april 1947 hebben ongeacht hun daadwerkelijke diensttijd uitzicht op een uitkering ter grootte van 70% van het laatste inkomen bij het bereiken van de leeftijd van 61 jaar.
6. De zittende deelnemers geboren op uiterlijk 1 april 1942 hebben ongeacht hun daadwerkelijke diensttijd uitzicht op een uitkering ter grootte van 75% van het laatste inkomen bij het bereiken van de leeftijd van 61 jaar.
7. De zittende deelnemers die op 1 april 2000 een diensttijd hebben van 40 jaren kunnen vanaf dat tijdstip uittreden met recht op een uitkering ter grootte van 70% van het laatste salaris. Deze regeling geldt ook voor degenen die op respectievelijk 1 april 2003, 1 april 2006, 1 april 2009 of 1 april 2012 het aantal van respectievelijk 41, 42, 43 of 44 dienstjaren kan aanwijzen. De uittreding moet uiterlijk voor 1 april 2013 hebben plaatsgevonden.

Vertaling Overgangsmaatregel 1997 in Hoofdlijnenakkoord

In het Hoofdlijnenakkoord hebben sociale partners de overgangsmaatregel uit 1997 zoveel mogelijk ongewijzigd willen laten om op die wijze tegemoet te komen aan de gerechtvaardigde verwachtingen van de deelnemers. In het Hoofdlijnenakkoord geldt voor de hierboven onder punt 1 tot en met punt 7 genoemde groepen het volgende:

1. Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 is deze regeling in stand gebleven. Wel geldt voor deze deelnemers vanaf 1 januari 2006 een spilleeftijd van 62 jaar en 3 maanden.
Voor deelnemers geboren vanaf 1950 zijn prepensioenregelingen fiscaal niet meer toegestaan en is het uitzicht op het pensioen drastisch gewijzigd. Wel hebben deze deelnemers vanaf 1 januari 2006 een verhoogde opbouw OP/NP en vindt inkoop van pensioen plaats over een deel van de niet gebruikte fiscale ruimte OP/NP over diensttijd voor 1 januari 2006. Dit zijn dezelfde OP/NP-jaren als onder de fpu-regeling.
2. idem als onder punt 1 met dien verstande dat de inkoop over tenminste de in 1997 toegezegde 30 jaren plaatsvindt.
3. idem als onder punt 1 met dien verstande dat de inkoop over tenminste de in 1997 toegezegde 35 jaren plaatsvindt.
4. idem als onder punt 1 met dien verstande dat de inkoop over tenminste de in 1997 toegezegde 40 jaren plaatsvindt.
5. Deze deelnemers zijn geboren vóór 1950 zodat de fiscale regelgeving voor deze deelnemers niet wijzigt. De overgangsmaatregel uit 1997 is in stand gebleven met dien verstande dat de spilleeftijd van 61 jaar is gewijzigd in 61 jaar en 2 maanden.
6. idem als onder 5.
7. Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 is deze regeling in stand gebleven met dien verstande dat deze deelnemers 2 maanden meer diensttijd moeten kunnen aanwijzen (dus bijvoorbeeld 42 jaar en 2 maanden).
Voor de deelnemers geboren vanaf 1950 zijn prepensioenregelingen fiscaal niet meer toegestaan en is het uitzicht in deze vorm derhalve komen te vervallen. Via extra inkoop van diensttijd wordt gestreefd om het zelfde pensioenniveau te bereiken als onder de fpu met dien verstande dat deze deelnemers 6 maanden

meer diensttijd moeten kunnen aanwijzen (dus bijvoorbeeld 42 jaar en 6 maanden).

- 3.6** In het Hoofdlijnenakkoord zijn, zoals vermeld in 3.4, de deelnemers onderverdeeld in verschillende categorieën en is de regeling ten aanzien van die categorieën nader ingevuld. Bij de onderverdeling is tevens aangesloten bij het onderscheid dat de wetgever in de wet VGL in fiscale zin maakt, te weten deelnemers geboren vóór 1950 en deelnemers geboren in of ná 1950.
- 3.7** Op grond van het voorgaande zijn er in totaal de volgende zes categorieën werknemers onderscheiden:
- A. Deelnemers geboren in of ná 1950, die op 31 december 2005 en 1 januari 2006 deelnemer zijn.
 - B. Deelnemers geboren vóór 1950 die niet onder de overgangsmaatregelen vut/fpu van 1 april 1997 vallen.
 - C. Degenen die na 31 december 2005 deelnemer worden.
 - D. Deelnemers geboren vóór 1950 die onder de overgangsmaatregelen vut/fpu van 1 april 1997 vallen.
 - E. Deelnemers geboren vóór 1950 die onder de fpu-maatregel 42, 43 en 44 fpu-jaren van 1 april 1997 vallen.
 - F. Lopende uitkeringen ingegaan voor 1 januari 2006.

Per categorie gelden de volgende regelingen waarvan de effecten zijn weergegeven in enkele rekenvoorbeelden

Categorie A: Deelnemers geboren in of ná 1950, die op 31 december 2005 en 1 januari 2006 deelnemer zijn.

- 3.8** Voor categorie A geldt de nieuwe structurele regeling. De structurele regeling houdt in dat de franchise wordt verlaagd naar € 9400,- en het opbouwpercentage wordt verhoogd tot 2,05%. Hiermee komt een einde aan de differentiatie van franchises die in de jaren 2004 en 2005 gelden. De in de rekenvoorbeelden opgenomen franchises voor verschillende leeftijdsgroepen hebben slechts te maken met de verschillende franchises die in 2004 en 2005 worden gehanteerd en gelden dan ook alleen voor de inkoop van diensttijd over die 2 jaren. Verder geldt voor deze werknemers dat de verhoogde opbouw ook over de reeds verstreken diensttijd geldt. De fiscale wetgever biedt hiertoe de mogelijkheid en staat toe dat de niet gebruikte fiscale ruimte voor opbouw van ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt gebruikt. Hoewel de wetgever verder heeft toegestaan dat deze aanspraken niet direct behoeven te worden gefinancierd, maar dat dit over een termijn van 15 jaar mag, hebben sociale partners met het oog op het betaalbaar blijven van de regeling moeten besluiten dat de inkoopruimte niet volledig wordt benut. Over het verleden zijn de parameters van de inkoop zodanig aangepast dat over het verleden nagenoeg eenzelfde pensioenresultaat wordt bereikt als met de structurele regeling. De parameters voor de inkoop uit het verleden zijn afhankelijk van de in het verleden gehanteerde pensioensystematiek (eindloon en middelloon). Bij bepaling van de fiscale ruimte wordt uitgegaan van de volgende parameters voor de tijd tot 1 januari 2004: opbouwpercentage 1,90% en franchiseniveau van € 11.287,-. Voor de jaren 2004 en 2005 wordt uitgegaan van de parameters: opbouwpercentage 2,05% en een

franchiseniveau € 9400,- voor het in de pensioenregeling onderscheiden jongste geboortejarencohort. Voor de overige cohorten gelden naar rato aangepaste parameters. Voor mensen met een korte horizon tot de pensioenleeftijd geldt dat met de inkoop het niveau van de structurele regeling niet geheel wordt gehaald.

Rekenvoorbeelden voor categorie A:

Maatman A1 Geboren: 1-1-1952 In dienst op leeftijd: 22 Leeftijd op 1-1-2006: 54 Maatman A1 komt voort uit het oudste cohort van de middelloonregeling waarvoor in 2004 en 2005 een franchise van € 15.250 en een opbouwpercentage van 1,75% geldt. Representatie: ca. 80.000 mannen en 50.000 vrouwen		
	Vooruitzicht in bestaande regeling	Vooruitzicht op basis van Hoofdlijnen akkoord
OP op 65 jaar (onvoorwaardelijk)	63,8%	63,8%
Prepensioen op 62 jaar		
Onvoorwaardelijk:	19,8%	25,4%
Voorwaardelijk:	50,0%	27,4%
Levensloop:	-	2%
Totaal:	69,8	54,8

Maatman A2 Geboren: 1-1-1962 In dienst op leeftijd: 22 Leeftijd op 1-1-2006: 44 Maatman A2 komt voort uit het midden cohort van de middelloonregeling waarvoor in 2004 en 2005 een franchise van € 14.250 en een opbouwpercentage van 1,85% geldt. Representatie: ca. 225.000 mannen en 155.000 vrouwen		
	Vooruitzicht in bestaande regeling	Vooruitzicht op basis van Hoofdlijnen akkoord
OP op 65 jaar (onvoorwaardelijk)	65,0%	65,0%

Prepensioen op 62 jaar		
Onvoorwaardelijk:	32,7%	40,1%
Voorwaardelijk:	37,7%	16,5%
Levensloop	-	7%
Totaal:	70,4	63,6

Maatman A3 Geboren: 1-1-1972 In dienst op leeftijd: 22 Leeftijd op 1-1-2006: 34 Maatman A3 komt voort uit het jongste cohort van de middelloonregeling waarvoor in de jaren 2004 en 2005 een franchise van € 13.000 en een opbouwpercentage van 1,90% geldt. Representatie: ca. 165.000 mannen en 240.000 vrouwen		
	Vooruitzicht in bestaande regeling	Vooruitzicht op basis van Hoofdlijnen akkoord
OP op 65 jaar (onvoorwaardelijk)	69,5%	69,5%
Prepensioen op 62 jaar		
Onvoorwaardelijk:	47,2%	42,0%
Voorwaardelijk:	26,9%	5,7%
Levensloop:	-	14%
Totaal:	74,1%	61,7%

- 3.9** Desgevraagd heeft verzoeker het volgende verklaard over de omstandigheid dat een 34-jarige een minder goed vooruitzicht ten aanzien van het prepensioen heeft dan een 44-jarige en er ten opzichte van de bestaande regeling méér op achteruit gaat, terwijl de 34-jarige een langere horizon heeft tot zijn pensioenleeftijd. Er zijn volgens verzoeker verschillende redenen voor het verschil. Ten eerste speelt daarbij de uniformering van de franchises een rol, waardoor de franchise van de 44-jarige is verlaagd. De 34-jarige had al een lagere franchise, waardoor de 44-jarige een beter vooruitzicht heeft. Ten tweede is hierbij van belang dat de regeling voorheen een eindloonregeling was en sinds 2004 een middelloonregeling. De 44-jarige heeft 10 jaar langer dan de 34-jarige in een eindloonregeling heeft gezeten. Deze omstandigheid heeft eveneens een gunstig effect op het vooruitzicht van de 44-jarige deelnemer. Voorts had de 44-jarige recht op extra inkoop omdat hij in 1997 in dienst was. Omdat de 34-jarige in 1997 nog niet in dienst was, heeft hij die rechten niet.

Categorie B: Deelnemers geboren vóór 1950 die niet onder de overgangsmaatregelen vut/fpu van 1 april 1997 vallen.

- 3.10** Onder categorie B vallen werknemers die wel vóór 1950 zijn geboren, maar die na 1 april 1997 in dienst zijn getreden en daardoor geen verwachtingen over het niveau van hun uitkering kunnen ontlenen aan de overgang van vut naar fpu. Om het financiële kader van de afspraken uit het voorliggende akkoord sluitend te maken hebben sociale partners besloten vanaf 1 januari 2006 te stoppen met verdere opbouw van kapitaalgedekte fpu-aanspraken. Deze deelnemers zouden alleen recht hebben op de basisuitkering, zonder verdere opbouw vanaf 2006, waardoor zij alleen nog in aanmerking zouden kunnen komen voor een fpu-basisuitkering ter grootte van 70% van het franchisebedrag. Om recht te doen aan de geformuleerde uitgangspunten is besloten deze deelnemers op dezelfde wijze te behandelen als degenen die voor 1 januari 2006 deelnemer waren. Dat wil zeggen dat ook deze deelnemers onder de structurele regeling vallen en ook voor deze deelnemers het pensioenniveau door middel van een beperkte inkoop wordt opgehoogd.

Rekenvoorbeeld voor categorie B:

Maatman B1 Geboren: 1-1-1948 In dienst op leeftijd: 50, met inkoop van 22 dienstjaren Leeftijd op 1-1-2006: 58 Maatman B1 is iemand die na de introductie van de FPU-regeling deelnemer bij ABP werd. Er is verondersteld dat deze persoon uit een OP/NP-regeling waarde overdraagt. Hij komt terecht in een OP/NP/FPU-regeling waardoor een deel van de OP/NP waarde uit de overdracht wordt overgeheveld naar FPU. De overdracht levert hem 22 jaren op van de in totaal 28 gewerkte jaren. Representatie: ca. 8.000 mannen en 7.000 vrouwen		
	Vooruitzicht in bestaande regeling	Vooruitzicht op basis van hoofdlijnen akkoord
OP op 65 jaar (onvoorwaardelijk)	67,1%	67,1%
Prepensioen op 62 jaar Onvoorwaardelijk: Voorwaardelijk: Levensloop:	46,4% 27,5% -	47,8% 2,0% 1%
Totaal:	73,9%	50,8%

- 3.11** In het bovenstaande voorbeeld van maatman B1 is aangesloten bij dezelfde uitgangspunten als in de andere voorbeelden. Daardoor heeft deze persoon, omdat hij bij een andere werkgever in dienst is getreden op een leeftijd van 22 jaar, 28

dienstjaren. Bij de inkoop van dienstjaren moeten die 28 dienstjaren verdeeld worden over drie soorten pensioen, te weten ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen en prepensioen, waardoor er 22 dienstjaren kunnen worden ingekocht.

- 3.12** Maatman B1 valt onder de structurele regeling en niet onder de overgangsmaatregelen, omdat deze persoon op 1 april 1997 nog niet in dienst was bij de overheid. Naar de mening van verzoeker is er geen sprake van onderscheid op grond van leeftijd jegens maatman B1 ten opzichte van de deelnemers die zijn geboren vóór 1950 en wel onder de overgangsmaatregel vallen. Het criterium is namelijk niet de leeftijd van de deelnemers, nu beide zijn geboren vóór 1950. Het criterium is of deelnemers vóór of na 1 april 1997 in dienst zijn getreden en of zij daardoor onder het overgangsregeling ten aanzien van de VUT/FPU vielen. Verzoeker heeft deze regeling ook toegepast op deelnemers die zijn geboren vóór 1950. De reden daarvoor is gelegen in de geformuleerde uitgangspunten ten aanzien van het respecteren van gerechtvaardigde verwachtingen en de vergelijking met de overige deelnemers. Aan deze keuze hebben geen financiële argumenten ten grondslag gelegen. Het aantal belanghebbenden is namelijk gering, waardoor de financiële consequenties niet groot zouden zijn als deze deelnemers eveneens onder de overgangsmaatregel zouden vallen.
- 3.13** In het bovenstaande voorbeeld had maatman B1 in de bestaande regeling het vooruitzicht op een prepensioenuitkering van 73,9%. De reden dat dit vooruitzicht zo goed was, is gelegen in de omstandigheid dat iemand, ongeacht het aantal dienstjaren, het vooruitzicht had op de volledige basisuitkering. Zowel iemand met 10 dienstjaren, als iemand met 40 dienstjaren kreeg het vooruitzicht op de volledige basisuitkering van 70%. In de huidige regeling bouwt iedere deelnemer tijdsevenredig op.

Categorie C: Degenen die na 31 december 2005 deelnemer worden

- 3.14** Voor deze deelnemers geldt de structurele regeling, met uitzondering van de mogelijkheid van inkoop.

Maatman C1 Geboren: 1-1-1984 In dienst op leeftijd : 22 Leeftijd op 1-1-2006: 22 Maatman C1 vertegenwoordigt de nieuwe deelnemers die vanaf 1-1-2006 starten.		
	Vooruitzicht in bestaande regeling	Vooruitzicht op basis van hoofdlijnen akkoord
OP op 65 jaar (onvoorwaardelijk)	71,4%	71,4%
Prepensioen op 62 jaar Onvoorwaardelijk:	51,2%	48,3%

Voorwaardelijk: Levensloop:	24,8% -	- 26%
Totaal:	76%	74,3%

Categorie D: Deelnemers geboren vóór 1950 die onder de overgangsmaatregelen vut/fpu van 1 april 1997 vallen.

- 3.15** Deze deelnemers blijven onder de bestaande regeling vallen met dien verstande dat een versoering is doorgevoerd met betrekking tot het moment van uittreden. De mensen geboren uiterlijk op 1 april 1947 kunnen met prepensioen gaan op leeftijd 61 jaar en twee maanden, met 70% uitkeringsniveau. Dit betekent een verschuiving van de spilleeftijd met 2 maanden. Mensen geboren ná 1 april 1947 en vóór 1950 kunnen op 62 jaar en drie maanden met prepensioen. Dit betekent voor hen een verschuiving van de spilleeftijd met 3 maanden. Het uitkeringsniveau is eveneens 70%.

Het betreffen ca. 95.000 mannen en 45.000 vrouwen.

Categorie E: Deelnemers geboren vóór 1950 die onder de fpu-maatregel 42, 43, 44 fpu-jaren van 1 april 1997 vallen.

- 3.16** Hier geldt eveneens dat deze personen onder de bestaande regeling blijven vallen, echter met in acht neming van een verschuiving van de spilleeftijd met 2 of 3 maanden, overeenkomstig de regeling voor categorie D. De spilleeftijd is voor deze personen bepaald op het moment dat aan de diensttijdvoorwaarde is voldaan.

Het betreffen ca. 6.000 mannen en 300 vrouwen.

Categorie F: Deelnemers van wie de uitkering al is ingegaan

- 3.17** Algemeen wordt aanvaard dat uitkeringen die al zijn ingegaan niet worden geraakt door latere wijzigingen in de regeling. Redelijkheid en billijkheid brengen mee dat alleen bij uitzonderlijke omstandigheden sprake kan zijn van een wijziging. Verzoeker acht deze omstandigheden niet aanwezig, waardoor de wijzigingen niet van toepassing zijn op reeds ingegane uitkeringen.

Motivering van de gemaakte keuzes

- 3.18** De WGBL ziet op het tegengaan van verboden leeftijdsonderscheid. Van een dergelijk verboden leeftijdsonderscheid is volgens verzoeker sprake ingeval van een ongunstigere behandeling in een vergelijkbare situatie. Verzoeker stelt zich de vraag of hiervan wel sprake is. Zeker waar het gaat om pensioenen is het moeilijk om te spreken van vergelijkbare situaties en benadeling. Pensioen is immers een voorziening die in een lange periode wordt opgebouwd en moet leiden tot een overeengekomen redelijk geacht inkomensniveau over een onbekende periode. Die opbouwperiode is evenwel geen statisch gebeuren. In die lange periode is onvermijdelijk sprake van maatschappelijke veranderingen, gewijzigde inzichten en

van veel aanpassingen van op die pensioenen betrekking hebbende wetgeving al dan niet ingegeven door die maatschappelijke dynamiek. In deze dynamiek is het moeilijk om situaties met elkaar te vergelijken.

- 3.19** Dat geldt zeer zeker ook voor de onderhavige situatie waarin sprake is van elkaar opvolgende wijzigingen in 1997, 2001, 2004 en de onderhavige wijziging per 1 januari 2006. En waarin verder sprake is van verwachtingen uit opeenvolgende wijzigingen, welke verwachtingen in meer of mindere mate zouden moeten worden gerespecteerd. Sociale partners zijn dan ook van mening dat er in deze geen sprake kan zijn van vergelijkbare situaties en benadeling. Zo kan de deelnemer die in de huidige maatschappij kort voor zijn uittreden staat moeilijk worden vergeleken met de deelnemer die net intreedt en voor wie de maatschappelijke perspectieven op arbeid en pensioen in de toekomst nog ongetwijfeld zullen wijzigen.
- 3.20** Niettemin is de doelstelling van sociale partners ten aanzien van pensioen voor alle deelnemers dezelfde. Sociale partners zijn dan ook de mening toegedaan dat de op basis van wetgeving en toezeggingen uit het verleden onderscheiden groepen moeilijk met elkaar kunnen worden vergeleken maar dat het op die groepen van toepassing zijnde overgangsrecht uit het Hoofdlijnenakkoord wel kan worden getoetst aan de voor alle deelnemers geldende doelstelling. Daarbij wordt opgemerkt dat het door sociale partners gemaakte onderscheid tot doel heeft om benadeling dan wel onbeoogde bevoordeling van bepaalde deelnemers te voorkomen. Daarbij achten sociale partners het geoorloofd dat bij gewijzigde situaties, bijvoorbeeld wijziging van fiscale regelgeving zoals in het onderhavige geval, binnen redelijke marges sprake kan zijn van verschil in de mate waarin de groepen het door sociale partners beoogde doel bereiken.

Verzoeker heeft desgevraagd verklaard dat de oudere werknemers binnen de structurele regeling grosso modo een minder goed vooruitzicht hebben dan de jongere werknemers. In die zin is er wel een relatie tussen de leeftijd van de werknemer en het vooruitzicht op (pre)pensioen. De jongere werknemers financieren echter een groot deel van de regeling. Hun premie is hoger dan die zou zijn geweest als zij slechts hun eigen regeling hadden moeten financieren. Voorts hebben zij een grotere kans dat zij het voorwaardelijk deel van de opbouw verliezen, doordat zij over een langere periode de status van deelnemer kunnen verliezen.

- 3.21** Sociale partners streven naar een betaalbaar en stabiel pensioensysteem dat binnen bepaalde leeftijdsgrenzen flexibel inzetbaar is en voorziet in een inkomensniveau dat in redelijke verhouding staat tot het inkomen tijdens het arbeidsleven en de duur daarvan. In verband met de fiscale wijzigingen hebben sociale partners de bestaande pensioenregeling op zodanige wijze aangepast, dat gerechtvaardigde verwachtingen zoveel mogelijk worden gerespecteerd, daarbij rekening houdende met een redelijke lastenverdeling over alle deelnemers. Dit kan zonder meer worden gezien als een legitiem doel dat recht doet aan een daadwerkelijke behoefte. Er is hierbij geen sprake van strijd met andere wetgeving of met maatschappelijke betamelijkheid.
- 3.22** Uitgangspunt is geweest dat er een stabiel en betaalbaar pensioensysteem tot stand moest komen. Dit was, door de gewijzigde fiscale regelgeving, alleen mogelijk in een systeem waarin iedereen een stapje terug moest doen.

Het door sociale partners toegepaste middel is in dezen het maken van onderscheid in de regeling naar gewekte verwachtingen door de wetgever en sociale partners zelf. Zoals aangegeven hebben sociale partners daarbij in beginsel aangesloten bij het door de fiscale wetgever gemaakte verschil tussen deelnemers geboren vóór 1950 voor wie de fiscale faciliteiten voor vut en prepensioen blijven bestaan en de deelnemers geboren in 1950 of daarna voor wie nieuwe regelingen gelden. Sociale partners hebben geconstateerd dat het alleen volgen van die fiscale verdeling niet passend zou zijn. Niet voor alle deelnemers zou kunnen worden voldaan aan de doelstelling. Sociale partners hebben daarom een verder onderscheid in leeftijdscategorieën en binnen die categorieën gemaakt. Dit resulteert er in dat door het maken van onderscheid de doelstelling ten aanzien van alle in de (overgangs)regeling onderscheiden groepen kan worden gerealiseerd. Het middel is derhalve passend.

- 3.23** Zoals reeds hiervoor is aangegeven, is een pensioenregeling onderhevig aan maatschappelijke invloeden. Pensioenregelingen moeten diensgevolge geregeld worden aangepast. De overgangsregelingen die als gevolg van die wijzigingen worden getroffen zijn dan ook vaak gericht op het compenseren van een te korte tijdshorizon tot aan pensionering. Het maken van leeftijds onderscheid is in een pensioenregeling om die reden dan ook gebruikelijk en kijkend naar de intergenerationele solidariteit waarop een collectieve pensioenregeling als de onderhavige drijft veelal zoals in onderhavige situatie onvermijdelijk. Dit geldt temeer omdat voor het prepensioen sprake is van een overgang van een grotendeels omslaggefinancierde regeling naar een kapitaalgedekte regeling. Bovendien is leeftijds onderscheid een uit oogpunt van uitvoering en communicatie goed toepasbaar en objectiveerbaar criterium. Zeker bij een deelnemersbestand met de omvang als de onderhavige dient hier een zekere betekenis aan te worden verleend.
- 3.24** Sociale partners hebben gezien of de aanpassing van de pensioenregeling aan de gewijzigde fiscale regelgeving met inachtneming van het beoogde doel ook langs andere wegen mogelijk zou zijn. Zo is onder meer onderzocht of het wel noodzakelijk was de pensioenregeling aan te passen aan de gewijzigde fiscale wetgeving. Vanwege onder meer de extreem hoge fiscale heffingen die gaan spelen bij een fiscaal onzuivere pensioenregeling is het niet aanpassen van de pensioenregeling aan de gewijzigde fiscale wetgeving al vanuit financieel oogpunt geen alternatief. Daarnaast zou het ondenkbaar zijn dat de pensioenregeling voor de overheids- en onderwijssector zich bedient van fiscaal onzuivere elementen.
- 3.25** Verder is gezien of een alternatief zou kunnen zijn dat alle deelnemers onder de nieuwe structurele regeling worden gebracht. Dit is echter niet te beoordelen als een beter alternatief. Ook bij dit alternatief zouden sociale partners immers niet ontkomen aan overgangsregelingen waarin leeftijds onderscheid wordt gemaakt. Ook bij dit alternatief zouden aanvullende overgangsregelingen in verband met de te respecteren verwachtingen uit 1997 noodzakelijk zijn. En ook bij dit alternatief zouden niet alle groepen deelnemers zonder aanvullende afspraken het beoogde pensioenniveau kunnen bereiken.
- 3.26** Verder heeft verzoeker overwogen de leeftijdsgrens voor de huidige FPU-regeling hoger te leggen, bijvoorbeeld bij 58 of 58 $\frac{3}{4}$ jaar. Het is verzoeker echter gebleken

dat de leeftijdsgrens van de wetgever, te weten die van 56 jaar, de meest acceptabele leeftijdsgrens is voor de deelnemers.

- 3.27** Bij de rechtvaardiging van het toegepaste leeftijds onderscheid moet verder worden bedacht dat sociale partners nadrukkelijk oog hebben gehad voor het onderscheid dat de fiscale wetgever in de wetgeving heeft aangebracht. Sociale partners zijn de mening toegedaan dat de wetgever met het maken van dit onderscheid impliciet al een objectieve rechtvaardiging heeft gegeven voor het onderscheid zoniet tenminste een gedeeltelijke rechtvaardiging heeft gegeven. Sociale partners hebben zoveel mogelijk bij dit impliciet gerechtvaardigde leeftijds onderscheid aangesloten en alleen waar dit noodzakelijk was een verdere verfijning van het onderscheid gehanteerd. Daarbij moet worden bedacht dat bij alle inmiddels aan de fiscale wetgeving aangepaste pensioenregelingen in beginsel het door de fiscus gehanteerde onderscheid wordt gevolgd en er aldus kan worden gesproken van een maatschappelijk gedragen onderscheid. Naar de mening van verzoeker is er derhalve geen andere regeling mogelijk, waarbij geen of minder bezwaarlijk onderscheid wordt gemaakt.
- 3.28** Met betrekking tot de proportionaliteit dient te worden opgemerkt dat sociale partners steeds hebben afgewogen of doel en middel in redelijke verhouding tot elkaar staan. Sociale partners hebben geconcludeerd dat juist door in het hoofdlijnenakkoord leeftijds onderscheid toe te passen op een evenwichtige manier rekening gehouden met de belangen van alle deelnemers. Dat wil overigens niet zeggen dat alle deelnemers exact hetzelfde pensioenniveau behalen maar wel dat op redelijke en weloverwogen wijze een evenwicht is gezocht tussen het belang van de individuele deelnemer en het collectieve belang dat door alle individuele deelnemers wordt gedeeld. Sociale partners zijn dan ook de mening toegedaan dat doel en middel in juiste verhouding tot elkaar staan.
- 3.29** Verzoeker erkent dat er, zoals uit de voorbeelden ook blijkt, een verschil is in de vooruitzichten bij verschillende leeftijden. In de voorbeelden is de waarde van de uitkering vermeld die behoort bij een ingangsheeftijd van 62 jaar. Indien een deelnemer echter 2 à 3 maanden langer zou werken, zou hij op hetzelfde niveau komen als een jongere werknemer. Verzoeker benadrukt dan ook dat de verschillen in percentages in de gegeven voorbeelden aanzienlijk lijken, maar dat deelnemers dit percentage sterk kunnen beïnvloeden door slechts 2 à 3 maanden langer door te werken.
- 3.30** Tenslotte wordt nogmaals met nadruk opgemerkt dat het gemaakte onderscheid een noodzakelijke overgangsregeling betreft en dat in de structurele regeling in het geheel geen leeftijds onderscheid wordt toegepast. De nieuwe structurele regeling zorgt er zelfs voor dat het onderscheid, dat werd gemaakt in de noodzakelijke overgangsregeling in 2004 bij de overgang van een eindloonregeling naar een middelloonregeling, versneld wordt weggenomen.

4 Beoordeling van het verzoek

- 4.1 De vraag ligt voor of het Hoofdlijnenakkoord dat sociale partners hebben bereikt over de aanpassing van de ABP-regelingen aan de wet VPL, op grond van de WGBL is toegestaan.
- 4.2 Op grond van artikel 3, aanhef en onderdeel e, WGBL, in samenhang met artikel 1, eerste lid WGBL is het maken van onderscheid op grond van leeftijd bij de arbeidsvoorwaarden, waaronder de pensioenregeling, verboden.
- 4.3 In artikel 1, eerste lid, WGBL is bepaald dat onder onderscheid wordt verstaan onderscheid op grond van leeftijd (direct onderscheid) en onderscheid op grond van een hoedanigheid of regel dat onderscheid op leeftijd tot gevolg heeft (indirect onderscheid).
- 4.4 Verzoeker heeft betoogd dat in dezen geen sprake is van vergelijkbare situaties. Zo kan de deelnemer die kort voor zijn uittreden staat volgens verzoeker moeilijk worden vergeleken met de deelnemer die net intreedt en voor wie de perspectieven op arbeid en pensioen in de toekomst nog ongetwijfeld zullen wijzigen.

Ten aanzien van dit standpunt overweegt de Commissie het volgende. Verzoeker kan worden toegegeven dat de verschillen in de positie van deelnemers uit verschillende leeftijdsgroepen niet louter samenhangen met de leeftijd. Er zijn verschillen in de regelingen die in het verleden golden, waaronder het verschil in de franchise en het opbouwpercentage in 2004 en 2005 en de mate waarin de invoering van de middelloonregeling zich laat gelden. Ook de fiscale regelgeving zorgt voor verschil. Toch volgt de Commissie het standpunt van verzoeker niet. Het Hoofdlijnenakkoord voorziet in de kern in de gedeeltelijke afschaffing van de bestaande prepensioenregeling en de introductie van de nieuwe structurele regeling. De mogelijkheid van opbouw van aanspraken onder de nieuwe regeling voor verschillende leeftijdsgroepen zijn zonder meer te vergelijken.

De gestelde onvergelijkbaarheid hangt vooral samen met het feit dat de overgangsmaatregelen in het Hoofdlijnenakkoord zijn toegespitst op de verschillen in de regelingen die in het verleden golden. Deze bijzonderheid maakt de posities van de oudere en jongere deelnemers niet minder vergelijkbaar. Verzoeker heeft zelf rekenvoorbeelden gegeven van deelnemers uit verschillende leeftijdsgroepen, met een vergelijkbare diensttijd. Daarbij is niet gebleken dat een vergelijking op problemen stuit.

Daarmee komt de Commissie toe aan de beoordeling van de vraag of sprake is van onderscheid op grond van leeftijd.

- 4.5 In de door verzoeker voorgelegde regeling wordt ten eerste onderscheid gemaakt tussen deelnemers die zijn geboren vóór 1950 en deelnemers die zijn geboren ná 1950, maar beide in 1997 in dienst waren en daardoor bepaalde verwachtingen hadden op grond van de overgangsmaatregel van 1 april 1997. Aangezien het verschil in behandeling rechtstreeks is gebaseerd op de geboortedatum van de deelnemer, is hier sprake van direct onderscheid op grond van leeftijd.

Ten tweede is er door de toepassing van de structurele regeling sprake van indirect onderscheid. Verzoeker heeft erkend dat de vooruitzichten van een jongere deelnemer over het algemeen beter zijn dan de vooruitzichten van een oudere deelnemer. Uit de overgelegde rekenvoorbeelden, zo erkent verzoeker, kan de conclusie worden getrokken dat deelnemers die van leeftijd verschillen voor de toekomst verschillende verwachtingen hebben, waarbij de verwachtingen voor oudere deelnemers minder gunstig zijn dan die van jongere werknemers. Daarmee staat vast dat de structurele regeling indirect onderscheid op grond van leeftijd tot gevolg heeft, nu oudere deelnemers in overwegende mate worden getroffen door de regeling.

- 4.6** Op grond van artikel 7, eerste lid, onderdeel c, WGBL kan het maken van (direct en indirect) onderscheid op grond van leeftijd onder omstandigheden zijn gerechtvaardigd. In dat geval dient de partij die mogelijk onderscheid heeft gemaakt feiten aan te dragen ter rechtvaardiging hiervan. Of in een concreet geval sprake is van een objectieve rechtvaardiging moet worden nagegaan aan de hand van een beoordeling van het doel van het onderscheid en het middel dat ter bereiking van dit doel is ingezet. Het doel dient legitiem te zijn, in de zin van voldoende zwaarwegend dan wel te beantwoorden aan een werkelijke behoefte. Een legitiem doel vereist voorts dat er geen sprake is van een discriminerend oogmerk. Het middel dat wordt gehanteerd moet passend en noodzakelijk zijn. Een middel is passend indien het geschikt is om het beoogde doel te bereiken. Het middel is noodzakelijk indien het doel niet kan worden bereikt met een middel dat niet leidt tot onderscheid, althans minder bezwaarlijk is, en het middel in evenredige verhouding staat tot het doel. Pas als aan al deze voorwaarden is voldaan levert het onderscheid op grond van leeftijd geen strijd op met de WGBL.
- 4.7** Het doel van het Hoofdlijnenakkoord is volgens verzoeker het streven naar een betaalbaar en stabiel pensioensysteem, dat binnen bepaalde leeftijdsgrenzen flexibel inzetbaar is, voorziet in een inkomensniveau dat in redelijke verhouding staat tot het inkomen tijdens het arbeidsleven en de duur daarvan, gerechtvaardigde verwachtingen binnen de fiscale grenzen zoveel mogelijk respecteert en de lasten redelijk verdeelt over alle deelnemers.
- 4.8** Het doel bestaat feitelijk uit vijf onderdelen. De Commissie oordeelt dat de vijf onderdelen, apart en in onderlinge samenhang beschouwd, voldoen aan een werkelijke behoefte van verzoeker. Voorts is er geen sprake van een discriminerend oogmerk. Het doel is daardoor legitiem.
- 4.9** Ten aanzien van de passendheid van het middel wordt het volgende overwogen. Bij de jongere deelnemers zal in meerdere mate worden voldaan aan het onderdeel redelijke inkomensniveau, maar zal minder worden voldaan aan het onderdeel redelijke lastenverdeling. Bij oudere deelnemers is juist het tegenovergestelde het geval. Alhoewel door toepassing van het Hoofdlijnenakkoord niet ieder afzonderlijk onderdeel van het doel voor de deelnemers in gelijke mate zal kunnen worden bereikt, wel zal het doel in zijn totaliteit kunnen worden bereikt. De Commissie acht het middel daarom passend. Hierbij tekent de Commissie wel aan dat zij slechts marginaal kan toetsen of toepassing van het Hoofdlijnenakkoord leidt tot een inkomensniveau dat in redelijke verhouding staat tot het inkomen tijdens het

arbeidsleven. In dit verband acht zij van doorslaggevend belang dat deelnemers individueel kunnen bepalen of zij op of kort na hun 62^e verjaardag een zodanig niveau hebben bereikt dat zij zich kunnen permitteren met pensioen te gaan en dat het Hoofdlijnen akkoord hiertoe naar inzicht van de sociale partners voldoende mogelijkheden biedt.

- 4.10** Bij de beoordeling van de vraag of het middel noodzakelijk is, in die zin dat er geen ander middel is ter bereiking van het doel, dat geen onderscheid maakt of minder bezwaarlijk is, worden het in 4.5 beschreven directe en indirecte onderscheid afzonderlijk beoordeeld.
- 4.11** Ten aanzien van de directe leeftijdsgrens, te weten de geboortedatum vóór of ná 1950, geldt dat deze voortvloeit uit de fiscale wetgeving. Het onverkort voor iedere deelnemer toepassen van de bestaande regeling zou hoge fiscale heffingen tot gevolg hebben. Bovendien zou het voor iedereen respecteren van de verwachtingen uit 1997 niet in een redelijke verhouding staan tot het doel, voor wat betreft het streven naar een betaalbaar pensioensysteem.
- 4.12** Verzoeker heeft een aantal alternatieven beoordeeld. Hij heeft bijvoorbeeld overwogen de structurele regeling op iedereen toe te passen, maar ook met dit alternatief zouden niet alle groepen deelnemers zonder aanvullende afspraken het beoogde pensioenniveau kunnen bereiken. De nieuwe structurele regeling zou immers zeer nadelig uitpakken voor de deelnemers die geboren zijn vóór 1950. Voorts heeft verzoeker bekeken of de leeftijdsgrens kon worden gelegd bij 58 of 58 $\frac{3}{4}$ jaar. Dit alternatief handhaaft het leeftijdsonderscheid maar doet in grotere mate afbreuk aan de verwachtingen die deelnemers mochten koesteren in verband met de overgangsmaatregel van 1 april 1997. Dit onderscheid kan bovendien in mindere mate worden gerechtvaardigd met een beroep op de hoge fiscale heffingen. De Commissie is op grond van het voorgaande van oordeel dat verzoeker gemotiveerd heeft aangegeven waarom deze alternatieven geen geschikte, minder onderscheidmakende, middelen zijn om het doel te bereiken. Ook anderszins is de Commissie niet gebleken dat er mogelijke alternatieven zijn waarmee het doel bereikt kan worden.
- 4.13** Ten aanzien van de vraag of er voor het indirecte onderscheid alternatieve regelingen denkbaar zijn waarmee het doel kan worden bereikt, overweegt de Commissie in aanvulling op overweging 4.11, als volgt.
- 4.14** Aangezien er fiscale mogelijkheden zijn voor deelnemers die geboren zijn vóór 1950, zou verzoeker er voor hebben kunnen kiezen ook het gedeelte van deze groep, dat nu niet onder de overgangsregeling valt (categorie B1) onder de overgangsregeling te laten vallen. De Commissie is van oordeel dat dit niet een alternatief is waarmee geen of minder bezwarend onderscheid wordt gemaakt. Indien verzoeker hiervoor zou kiezen, zou er namelijk sprake zijn van directer onderscheid dan in het Hoofdlijnenakkoord het geval is. In dat geval zouden namelijk alle deelnemers van vóór 1950 wél en alle jongere deelnemers níet onder de overgangsmaatregel vallen, ongeacht of er sprake was van gerechtvaardigde verwachtingen terug te voeren op de overgangsmaatregel van 1 april 1997. Daarmee zou derhalve een veel sterker onderscheid op grond van

leeftijd worden gemaakt. Bovendien zou het ten opzichte van de deelnemers die zijn geboren ná 1950 en die in 1997 wél in dienst waren, een niet gerechtvaardigd voordeel zou opleveren. De Commissie acht dit daarom geen geschikt alternatief.

- 4.15** Ten aanzien van de vraag of het gemaakte leeftijdsonderscheid in het Hoofdlijnenakkoord in evenredige verhouding tot het doel staat overweegt de Commissie dat verzoeker heeft getracht de verschillen in het pensioenniveau tussen de deelnemers zoveel mogelijk te beperken en dat hij heeft getracht voor ieder individu, zonder dat dat teveel ten koste zou gaan van het collectieve belang, een redelijk pensioenniveau te bewerkstelligen. Hoewel geen gelijk pensioenniveau voor iedereen is behaald, is het wel mogelijk voor de deelnemers om individueel de verschillen ten aanzien van het pensioenniveau naar het oordeel van de Commissie relatief makkelijk te verkleinen door enkele maanden langer door te werken. De Commissie is op grond van het bovenstaande van oordeel dat het gemaakte onderscheid in redelijke verhouding staat tot het doel. Voorwaarde is wel dat deelnemers goed op de hoogte zijn van het pensioenniveau en de effecten van een of meer maanden langer door werken. Om deze reden zal de Commissie een aanbeveling doen als hieronder vermeld.
- 4.16** Uit het bovenstaande volgt dat het door verzoeker gekozen middel noodzakelijk moet worden geacht om het doel te bereiken.
- 4.17** De Commissie oordeelt dat het door verzoeker in het Hoofdlijnenakkoord gemaakte directe en indirecte onderscheid op grond van leeftijd objectief gerechtvaardigd is.

5 Oordeel

De Commissie Gelijke Behandeling spreekt als haar oordeel uit dat de Pensioenkamer van de Raad voor het overheidspersoneel geen verboden onderscheid maakt op grond van leeftijd indien hij het Hoofdlijnenakkoord dat sociale partners hebben bereikt over aanpassing van de ABP-regelingen aan de wet VPL, in werking laat treden.

6 Aanbeveling

De Commissie beveelt verzoeker aan om bij de pensioenuitvoerder, het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, aan te dringen op het geven van heldere en duidelijke voorlichting aan de deelnemers. De voorlichting dient zich niet alleen te richten op de hoogte van het prepensioen, maar ook op de toename daarvan bij ieder maand doorwerken na de eerstmogelijke ingangsdatum van het prepensioen, om er voor te zorgen dat de objectieve rechtvaardiging voor het gemaakte leeftijdsonderscheid ook in de praktijk wordt gerealiseerd.

Aldus gegeven te Utrecht op 8 november 2005 door mr. A.G. Castermans, voorzitter, mr. M.M. van der Burg en mr. dr. L.P.M. Klijn, leden van de Commissie gelijke behandeling in tegenwoordigheid van mr. A.H. Pranger, secretaris.

mr. A.G. Castermans

mr. A.H. Pranger